

Manca la mimica – manca bler

Durant terapias da logopedia pon mascras esser in brav impediment.

3

Temp pretensius per centers da fitness

Arno Galmarini da Scuol emprova dad animar la glicud da sa mover er durant il lockdown.

7

südostschweiz

LA QUOTIDIANA

FMR Fundaziun Medias Rumantschas, Via da Masans 2, 7000 Cuira, 081 544 89 10, redacziun@fmr.ch

«Maunca la mimica – maunca in'impurtonta part»

Igl obligatori da mascras pretenda sliigiun pragmatikas dallas logopedas

SUSI ROTHMUND/FMR

■ Sonda, ils 6 da mars, ei il di europeic dalla logopedia. Cun quella caschun ha la FMR discurren cun Nicole Cavegn da Breil. Ella ei menadra dil survetsch logopedic dil Center da Formaziun Surselva (CFS). Sco ella declara ei la situaziun actuala – oravontut en connex cull'obligaziun da purtar mascra – in temps cun dabia sfidas per las logopedas e lur clients. Gia per carschi eis ei pauc bi da veser quasi mo pli fatschas curcladas cun mascras. Malgrad che la gronda part dils carschi capescha tuttina quei ch'enzatgi di ad els, vegn il tun frenaus empau dalla mascra e la mimica maunca. Perencunter ein affons – che han gia problems cun emprender il lungatg – zun dependents d'inputs visuals. «Ella fasa tumpriva, ch'ei la pli impurtonta per emprender da tschintschar (pia entochen circa quater onns), ein la mimica, l'articulaziun e la fuorma dalla bucca fetg impurtonas pils affons. Las mascras ein denton per exempel era per personas suordas ni autistas ina fetg gronda restricziun», declara Nicole Cavegn. Sco la dunna da 28 onns puntuescha, pretenda la situaziun cuagl obligatori da mascras fetg bia flexibilitad dallas logopedas. Dumandadas seigien bunas ideas e soluziuns pragmatikas per tuttina puder cuntinuar cun success ina terapia. Spustar ni interromper ina terapia seigi numnadamein gest tier affons negina opziun. Muort munconza da capacitads hagian biars aschia ni aschia gia stuiu spitgar in cert temps sin in plaz da terapia. Piarder aunc dapli temps fussi strusch responsabel pli.

Grondas resalvas

Sch'igl obligatori da mascras, che vala pils carschi e per part era pils scolars durant l'instrucziun, vegn ad effectuar dapli disturbis da discuoter sa Nicole Cavegn buca dir: «Igl ei aunc memia baul per veser tgei effects che quei temps ha la finfinala. Duess la situaziun denton cuzzar pli ditg, sa quei haver consequenzas negativas pil

Tenor Nicole Cavegn, la menadra dil survetsch logopedic dil Center da Formaziun Surselva, pretenda igl obligatori da mascras dabia flexibilitad e soluziuns pragmatikas dallas logopedas e lur clientella.

FOTO MAD

svilup linguistic tier biars affons.» Pertuccont il lungatg vesa la menadra dil survetsch da logopedia dil CFS pli paucs problems per affons pli vegls. Per scolars primars pudessi ei denton esser grev e stentus da suandar e capir quei ch'il scolast ni la scolasta mascrada declara. La percepziun auditiva e la capientscha dil lungatg seigien restrenschidas entras la mascra. Grondas resalvas ha ella pertuccont affons pigns. Gest per quels che seigien pliras ga ad jamna en la canorta, crodi ina impurtonta part dalla comunicaziun ed interenziun naven. Affons pigns sesanfien en ina fasa sensibla pertuccont l'acquisiziun dil lungatg. Mo era affons entochen sis, siat onns drovien aunc informaziuns supplementaras sco il maletg dalla bucca e la mimica. «Als affons pigns mauncan ils inputs visuals fetg ed a tals che han gia in problem cul lungatg mauncan quels aunc bia pir», declara Nicole Cavegn. Ella suppona denton, che la situaziun vegni era a haver consequenzas per affons senza problems da discuoter, denton buca aschi gravontas. Emprender il lungatg succedi bu-

ca sulet cun tedlar, veser e tschintschar suenter. Ei drovi massa interenziun – era el giug. Entras las mascras maunchi denton ina impurtonta part da quei.

Dapli exerchezis e lavur

Sco empau dapertut separien era preits da plexiglas ils affons cun in disturbis linguistic els da lur logopedas. Tenor Nicole Cavegn funcziuna quei detg bein tiels affons pli gronds. Tiels pigns succedi la promoziun dil lungatg pil solit a moda ludica, e cun ina preit da plexiglas denteren seigi quei nunpusseivel. Aschia portien las logopedas mascras. Quei restrenschis denton era fetg las pusseivladads da luvrar cuagl affon. «Per nus ei l'organisaziun ella situaziun actuala bia pli stentusa. Ei sto ir enzaco, mo propi bein plai quei a negin. Tuts vulan prest puspei saver luvrar a moda usitada», conceda ella. Duront exercitar musters d'articulaziun ni duront ina terapia da laguoter sesi ins savens ensemble avon in spiegel. «Ussa essen nus denton memia datier als affons e stuein

Alla tscherca da logoped(a)s

(fmr/sr) Tenor Nicole Cavegn regia en general ina munconza da logopedas e logopeds en Svizra. La cumpart dallas dunnas en quei mistregn seigi bia pli gronda che quella dils umens. «Igl ei aunc adina in mistregn che vegn elegius plitost da dunnas», declara ella. Ella Regiun Surselva lavuran nov logopedas en temps parzial. Umens dat ei actualmeins negins el team. Tiel Survetsch logopedic Surselva dominescha il lungatg romontsch, cun excepziun da Val s. Pieder, Stussavgia, Sursaiisa e Glion. Actualmeins tscherca Nicole Cavegn logoped(a)s substitut(a)s (tudestg) sco fra logoped(a)s per las plazzas libras (tudestg e romontsch).

per quei savens midar posiziun, davon e davos il plexiglas, cun e senza mascra, quei sa esser ualti stentus», descriuva la logopeda la situaziun actuala. Pils pertuccai seigi ei aschia aunc pli grev da differenziar tuns semegliants e dad arcunar quels a moda correcta. Ussa drovi ei probablamein semplamein dapli exerchezis per haver success.

Far il meglier ordlunder

«Nus sespruein da far il meglier ord la situaziun», declara Nicole Cavegn. Ei seigi adina impurtont dad era exercitar a casa culs affons. Gest ussa seigi quei pli impurtont che zacu. A casa possi ins numnadamein exercitar senza impediments sco plexiglas ni mascras. «Ils affons duein star vidlunder ensemen cun lur geniturs, applicar quei ch'ei han empriu el mintgadi ed adina puspei tematisar e », cusseglia ella. Sliigiun creativas seigien gest ussa fetg impurtonas. Aschia fan las logopedas era dapli sesidas via live-video ni preparan pils affons videos e fotos per saver exercitar a casa.